

“Een nieuwe toekomst voor het verleden van de Zuiderzee”

Op 6 mei 1993 bestond het buitenmuseum tien jaar. Ter gelegenheid daarvan ontvouwde directeur drs. K.A. Weeda de toekomstplannen voor het Zuiderzeemuseum. Hieronder volgt een verkorte weergave van zijn toespraak.

“Voorspellen is een hachelijke zaak. Toch heb ik de taak op mij genomen om u een beeld te schetsen van het Zuiderzeemu-

seum over 10 jaar. Onder het motto dat een museum dat zo gezaghebbend terug gaat in de tijd, ook in de toekomst kan kijken. En waarom ook niet? We hebben immers evenveel plannen als vertrouwen in de realisatie daarvan. De eerste 10 jaar van het buitenmuseum staan daar borg voor.

Toch een waarschuwing vooraf: voorspellen heeft meer met heden en verleden te maken dan met de toekomst. In ons ondernemingsplan hebben wij alle kansen en bedreigingen zo goed mogelijk in kaart gebracht en in dat licht onze sterke en zwakke punten gemarkeerd. Maar dat blijft de situatie van vandaag, die morgen ingrijpend kan veranderen. We leven in een wereld die gekenmerkt wordt door snelle maatschappelijke veranderingen. Zolang we ons daar maar goed rekenschap van geven, kunnen we toch wel enige greep krijgen op onze toekomst.

Historische nieuwsgierigheid

Juist die snelle maatschappelijke veranderingen maken dat er veel belangstelling blijft voor onze geschiedenis. De

afgelopen 10 jaar is die historische nieuwsgierigheid sterk toegenomen. En hebben openluchtmusea aangetoond die goed te kunnen bevredigen. Dat geldt zeker ook voor het Zuiderzeemuseum, met de unieke combinatie van buiten- en binnenmuseum. Onmiskenbaar heeft het buitenmuseum, als grote trekpleister, de drempel van het binnenmuseum verlaagd. En heeft omgekeerd het aanbod in het binnenmuseum de belangstelling voor het buitenmuseum verdiept. Het lijkt een veilige voorspelling dat het Zuiderzeemuseum op die manier blijft bijdragen aan een brede cultuurparticipatie.

Daarmee zouden we een van onze centrale beleidsdoelstellingen waar maken. De andere centrale doelstelling is tevens voorwaarde daarvoor: het behoud en dus een goed beheer van de collectie. Want anders valt er over 10 jaar, of spoedig daarna, niets meer te participeren. Dat beheer van de collectie - vooral ook van de panden in het buitenmuseum - kost veel geld, erg veel geld. Dat moet opgebracht worden door de gemeenschap. Daarvoor is een breed maatschappelijk draagvlak nodig. En voorwaarde daarvoor is weer een brede cultuurparticipatie in het Zuiderzeemuseum. Zo is de cirkel rond. Die wisselwerking tussen collectiebeheer en publiekspresentatie is de evenwichtsbalk waarop ieder museum zich staande moet zien te houden.

Voor het Zuiderzeemuseum zijn daarbij de kansen groter dan de bedreigingen.

Maar het blijft een dure combinatie. Het ligt dan voor de hand om in onze publiekspresentatie de eigen collectie centraal te stellen. Dat kan ook heel goed. Niet alleen door de rijkdom van onze collectie, maar ook omdat die in de nabije toekomst volledig geregistreerd en gedocumenteerd en goed geconserveerd zal zijn. Beter dan in het verleden kunnen we dan het nuttige met het aangename verenigen.

Zelf verdienen

Maar zelfs in die optimale situatie is het de vraag of de overheid dat (volledig) blijft betalen. De Tweede Kamer heeft duidelijk uitgesproken dat de verzelfstandiging geen bezuinigingsmaatregel mag zijn. Dat neemt niet weg dat in Den Haag de spoeling steeds dunner wordt. De cultuursector zal niet langer uit die wind gehouden kunnen worden. Een zelfstandig museum neemt dan het heft in eigen handen. In plaats van de bui af te wachten, proberen we zo veel mogelijk zelf geld te verdienen. Het groeiende toeristische marktsegment biedt daarvoor voldoende kansen. Om daar goed op in te spelen, moet het museumaanbod voortdurend vernieuwd worden. Door tegelijk de kosten te verlagen, kan dat innovatieproces verder gestimuleerd worden. Volgens ons ondernemingsplan voor de komende jaren staan de volgende plannen op stapel:

- Een verdere herinrichting van het binnenmuseum, gericht op de geschiedenis van de Zuiderzee. In 1995 wordt ook het Peperhuis open gesteld voor

Arnout Weeda spreekt voor de zaal genodigden, waaronder VVV, NBT en media.

het publiek, gedeeltelijk in de originele staat als pakhuis van de VOC.

- Volgend jaar al wordt het grootste deel van de roerende collectie ondergebracht in een volwaardig, nieuw te bouwen depot bij de ontvangsttunnel. De schepen die nu onder slechte condities worden bewaard, verhuizen dan naar een goed geklimatiseerde loods in Hoogwood.

- De presentatie in het buitenmuseum wordt (nog) levendiger en authentieker, en zo veel mogelijk ontdaan van elementen die het historische beeld verstoren.

- De ontdekkingsreis in het verleden van de Zuiderzee wordt vervolmaakt door een uitgekende publieksgeleiding van entree tot uitgang, beginnend met een audiovisuele introductie.

- Museum, restaurants en winkels worden ondergebracht in één museale beleidsregie met een gezamenlijke marketingstrategie gericht op de zelfde doelgroepen.

- In nauwe samenwerking met de regio wordt gestreefd naar een verlenging van het bezoekseizoen. Met een zwaarder accent op de cultuurgeschiedenis, onder meer de historische stendendriehoek, kan de monocultuur van het watersporttoerisme worden doorbroken.

- Goede verblijfsaccommodatie is daarvoor voorwaarde. Als die er niet komt in de omgeving van het museum, zullen we zelf het initiatief nemen. Ge-

dacht kan worden aan enkele panden in of een historisch schip bij het museum.

- Het museum en de omgeving kunnen zich goed profileren in het landelijk toerismebeleid, dat gericht is op cultuurhistorie, water, kust en historische steden. Met het concept 'Holland' in-een-notedop kunnen meer buitenlanders geworven worden.

- Het museum kan en zal de eigen lokatie beter benutten met nevenactiviteiten als congressen, sponsoracties, film- en TV-opnamen.

Nieuwe trends

Als het ons lukt deze plannen waar te maken, kan het museum goed inspelen op de nieuwe trends van de jaren 90. Dat betreft in de eerste plaats het demografische gegeven dat er steeds meer jonge senioren komen, die zich langer jong en gezond voelen, mobiel en koopkrachtig zijn en vooral meer vrije tijd hebben. Daar tegenover staat een relatief dalend aantal beroepsactieven met minder vrije tijd, maar - omdat beide partners werken - juist meer behoefte aan actieve korte vakanties. Het recreatiepatroon van de toekomst is dan voorspelbaar. Voor het Zuiderzeemuseum zijn de jonge senioren vooral kansrijk als dagrecreant, al dan niet met hun kleinkinderen waar de ouders minder tijd voor hebben. De evenzeer koopkrachtige beroepsactieven onder de 50 zullen het museum eerder bezoeken als onderdeel van een korte vakantie, die zij graag doorbrengen in een cultuur-historische omgeving. Ook dan zullen de kinderen vaak naar opa en oma gaan, maar juist naar het Zuiderzeemuseum kunnen zij die heel goed meenemen.

Een andere voorspelling waar weinig koffiedik kijken aan te pas komt, betreft de eenwording van Europa. In Brussel en de andere Europese hoofdsteden gaat die gewoon door, maar in dat proces zullen de bevolkingen - wellicht als tegenwicht - zich meer vastklampen aan nationale, regionale en

culturele identiteiten. In het integratiebeleid van de EG moet terdege rekening worden gehouden met dit soort culturele profilering. De Zuiderzee, verweven met de ontstaansgeschiedenis van Nederland, kan daarin hoog scoren. Daarmee kan meer belangstelling van buitenlanders worden gewekt, zowel binnen Europa als daar buiten.

Veelkleurig Nederland

Met mijn laatste voorspelling begeef ik mij evenmin op glad ijs. Over 10 jaar is Nederland, nog veel sterker dan nu al het geval is, een multi-rationale samenleving. De belangstelling voor andermans cultuur kan dan niet langer van één kant komen. Autochtone Nederlanders mogen en moeten bij hun allochtone landgenoten belangstelling wekken voor hun cultuurgeschiedenis. En waar kan dat beter dan in een openluchtmuseum, met haar lage drempels en dus brede cultuurparticipatie? Onze presentatie in de Urker buurt is gebaseerd op een 'cultuurschok'. Juist met dat fenomeen zijn allochtone Nederlanders goed vertrouwd.

Die toekomst begint vandaag. Als verjaardagscadeau voor het buitenmuseum stelt de minister van WVC een bedrag van f 15.000 beschikbaar voor Turkse en Marokkaanse edities van onze bezoekersgids. Een bescheiden bedrag voor een bescheiden begin: er is meer voor nodig om die bevolkingsgroepen naar het museum te halen. Maar de symbolische waarde van het gebaar is des te groter. Dit cadeau onderstreept de nieuwe opdracht van het Zuiderzeemuseum in veelkleurig Nederland. Ook hier geldt, evenals elders in het museumbeleid, dat de kost voor de baat uitgaat. Die kosten zijn hoog, maar de baten kunnen dat ook zijn. Onder dat motto gaat het Zuiderzeemuseum, ook als zelfstandige onderneming, verder met het bouwen van een nieuwe toekomst op het verleden van de Zuiderzee. Omdat het afsnijden van het verleden ten koste gaat van de toekomst."

Arnout Weeda